

shanah-tefila-101-shacharit

Lesson 28-The Theme And Wording Of The ברכה Of רפאיינו

Source 1

תפילה העמידה של ימות החול Professor Uri Urlich-

מנהל בבל						מנהל ארץ ישראל	
ענף 3 (4)	ענף 2 (14)	ענף 2 (1)	ענף 2 (29)	ענף 2 (38)	ענף 1 (4)	ענף 1 (5)	ענף 1 (6)
רפואי יי' ונרפא חושיענו ונושעה כי תרહלינו אתה	רפאיינו יי' ונרפא חושיענו ונושעה	רפאיינו יי' ונרפא חושיענו ונושעה	רפאיינו יי' ונרפא חושיענו ונושעה	רפאיינו יי' ונרפא חושיענו ונושעה	טמכווב לבינן גין ואנהה ודרבר העבר מטנו	טמכווב לבינן גין ואנהה ודרבר העבר מטנו	טמכווב לבינן גין ואנהה ודרבר העבר מטנו
העללה רפואה שלמה	העללה רפואה שלמה	העללה רפואה שלמה	העללה רפואה שלמה	העללה רפואה שלמה	ותעללה רפואה	ותעללה רפואה	ותעללה רפואה
כל מכותינו כי אל רופא רחמן ונאמן אתה ברוך אתה יי' רופא חול עמו ישראל	ולכל מכותינו כי אל רופא רחמן ונאמן אתה ברוך אתה יי' רופא חול עמו ישראל	ולכל מכותינו כי אל רופא רחמן אתה ברוך אתה יי' רופא חול עמו ישראל	ולכל מכותינו כי אל רופא רחמן אתה ברוך אתה יי' רופא חול עמו ישראל	ולכל מכותינו כי אל רופא רחמן אתה ברוך אתה יי' רופא חול עמו ישראל	למכחינו ברוך אתה יי' רופא חול עמו ישראל	למכחינו ברוך אתה יי' רופא חול עמו ישראל	למכחינו ברוך אתה יי' רופא חול עמו ישראל

Source 2

סדר רב עמרם גאון (הרפנס) סדר תפילה-רפינו ה' ונרפא הושיענו ונושעה (ירמיה י"ז, י"ד) והעלת רפואה שלימה לכל מכותינו כי אל רופא רחמן אתה. ברוך אתה ה' רופא חולין עמו ישראל.

Source 3

ישראל רפינו יי' ונרפא הושענו ונושעה ברוך אתה יי' רופא חולין סידור רב עמו ישראל ברך עליינו יי' אלהינו את השנה הזאת לטובה בכל מיני סעדיה גאון

Source 4

סדר תפילהות של הרמב"ם

גנאל חזק אמרה ברוך אתה "גנאל ישראלי". ח' דפאננו "אליהינו ונרפא הושיענו ונשועה הצעלה רפואה שלמה לכל חקלואינו כי אל רופא רחמן אתה ברוך אתה" "רופא חול' עמו שברכנו" "אליהינו בכל מעשה יידינו וברך את שנתינו ותן טל ומטרד על פני ישראלי". ט' ברכנו "אליהינו ונרפא הושיענו ונשועה".

שְׁמוֹנָה עֲשֶׂרֶת-תְּפִלָּת שְׁחָרִית-101

Source 5

מחזר ויתריה – רפאיינו ה' אל-להינו ונרפא הוושענו ונושעה כי תהילתנו אתה והעלת רפואה שלימה לכל מכותינו ולכל תחלואינו כי אל רופא נאמן ורחמן אתה. בא"י רופא חולין עמו ישר:

Source 6

Persia

רְפָאִין יְהִי מַלְאֵינוּ מִכֶּלֶת
וְעַמְּדוּגָן וְעַמְּדוּגָן הַזָּהָב יְנֻנוּ
בְּלֹאֵת טָהָרָה וְכָטָלָה רְכָוָה בְּלֹאֵת טָהָרָה
בְּלֹאֵת מִכְוָתִינוּ לְזִיְּתָה נְבָלָתָה כְּלֹא חֲלָבָה
רוּבָם וְרוּבָקָן קְרָבָה נְמָאָה רְוָבָם חֲזָבָן
נְמָלוּ ? נְבָלָתָה

Source 7

מחוז ארם צובה

רְפָאִין בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה
שֶׁעָשָׂת לְנוּ וְלָמָדָת
בְּאַלְמָנָה וְרָפֵה
חֹשֶׁךְ עַתְּדָלָת
וְתִשְׁעָלָת
לְתִיסְכִּילָת
לְתִיסְכִּילָת
עַמִּישראל :

Source 8

מחזור רומי

אתה בברוך אתה יי' נואל ישראל: רפאנו יעניר פא
הויט עיגנו נונשעה ביה הלהתנו אתה והעל הרפואה טליתך להכל מוכתנו
כיא אל רופא רחמן ונאמן אתה בברוך אתה יי' רופא חולין עכו ישראל:

שמונה עשרה-תפלה شهرית-101 Tefila 101

Source 9

Sephardic 1598

רְפָאֵנוּ יְעוֹנֶרֶפָא אַחֲתָה עַנְשִׁיעָנוּ וְגַנְשִׁיעָה כִּי תְּחִלְמִינָה
אַתָּה וְהַעֲלָה אֲרוֹכָה וּמִרְפָּא לְכָל תְּחִלְוָאָנָה
וְלְכָל מִכְאֹבִינָה וְלְכָל מִפְוָתִינָה בְּיַד אֵל רֹפָא רְחַםְתָּנוּ
וְנַאֲמַן אַתָּה בְּאֵין רֹפָא חֻלִּי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל כְּקִיּוֹת

Source 10

נוסח רומניה

רְפָאֵנוּ יְתָהָה וְגַרְפָּא חֻזְפִּיעָנוּ
וְגַנְשִׁיעָה כִּי תְּחִלְמִינָה אַתָּה
וְהַעֲלָה רְפָאָה שְׁלָמוֹת לְכָל מִבְּטוֹתָנוּ וְלְכָל
תְּחִלְוָאָנָה תְּחִים וְלְשָׁלוֹם בְּיַד אֵל מִלְּךָ רֹפָא
וְרְפָאָנוּ אַתָּה בְּרוּךְ אַתָּה יְתָהָה רֹפָא חֻלִּי
עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל

Source 11

נוסח קרפנתרני

רְפָאֵנוּ יְגַרְפָּא אַתָּה עַנְשִׁיעָנוּ וְגַנְשִׁיעָה כִּי תְּחִלְחָנוּ
אַתָּה וְהַעֲלָה רְפָאָה שְׁלָמוֹת וּמִרְפָּא לְכָל
תְּחִלְוָאָנָה וְלְכָל מִכְאֹבִינָה וְלְכָל מִפְוָתִינָה בְּיַד אֵל רֹפָא
חַנְסָם נַאֲמַן וּרְחַמֵּן אַתָּה בְּרוּךְ אַתָּה יְהִי רֹפָא חֻלִּי
עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל :

Source 12

Current Sephardic

רְפָאֵנוּ יְתָהָה וְגַרְפָּא אַתָּה עַנְשִׁיעָנוּ וְגַנְשִׁיעָה כִּי תְּתַחְתֵּנוּ
אַתָּה וְהַעֲלָה אֲרוֹכָה וּמִרְפָּא לְכָל תְּחִלְוָאָנָה
וְלְכָל מִכְאֹבִינָה וְלְכָל מִפְוָתִינָה .

כְּאַרְוָתָה לְטוֹטִיף כְּנִיכְמָת לְפָקָנוּ עַל סְרִטוֹתָם וְקַמְרָם

יוֹם פ' ק' קְוִיָּה סְמִרְפְּטָקָי לְפָקָה צְלִוםָס רְפִיקָה כְּנִפְחָה וּלְפִוְתָחָה פָּגָוָף כְּרוּם
שְׁלָסִים מִזְקָה כְּנִרְגָּה גַּעַם וְנִטְמָם לְקִיּוֹת פְּוֹרָתָן סְקוֹוָת :

בְּיַד אֵל רֹפָא רְחַמְתָּנוּ וְנַאֲמַן אַתָּה בְּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה
רֹפָא חֻלִּי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל :

שמונה עשרה-תפלה شهرית-101 Tefila 101

Source 13

ירמיהו פרק יז' פסוק יד'-רפאני ה' וארפא הוושיעני ואושעה כי תחלתי אתה.

Source 14

תוספה מסכת מגילה (ליירמן) פרק ג' הלכה מא' – כתוב הנכתב ליחיד אין מבני אותו לרבים; לרבים אין מבני אותו ליחיד. ר' יהודה אומר המתרגם פסוק בצורתו הרוי זה כדי זה מוסיף הרוי זה מגדרת. תרגמן העומד לפני חכם אינו רשאי לא לפחותות ולא להוסיף ולא לשנות אלא אם היה אביו או רבו.

Translation: Words of the Torah that are written in singular person cannot be refashioned into the plural; words that are written in plural cannot be refashioned into singular. Rav Yehudah says that one who translates a verse exactly as it is written is a liar and one who adds to the words of the Torah is a heretic. A translator who is standing before a learned person may not omit or add or to change any of the wording unless the learned person is his father or his teacher.

Source 15

ספר אבודרhom שמונה עשרה ד"ה רפאננו ה' וארפא הוושיענו ונושעה כי תחלתנו אתה – פסוק הוא בירמיה (ירמיה יז', יד') בלשון היחיד. ואע"ג דאמר ר' יהודה בתוספה (מגילה ד) כל הכתוב לרבים אין מבני אותו ליחיד, ליחיד אין מבני אותו לרבים פי' הרמ"ה דוקא בתרגום המתרגם הפסוקים או הקורא פסוק ככתבו בזמן שמכובין ל��רות אינו רשאי לשנות מרבים ליחיד או מיחיד לרבים אבל פסוק של תפלה שאין כוונת הציבור ל��רות אלא להתחנן דרך תפלה ובקשה הרי הן כשאר תפנות ורשאין לשנותם כפי צורך השעה ולפ"י עניין תחנותם ובקשותם. והר' יונה פי' דוקא בשקורה כל המזמור או כל העניין כסדר או אין לשנות אבל כישמתפלל ואומר פסוקים מפוזרים הנה והנה יכול לשנות מרבים ליחיד ומיחיד לרבים ולזה הסכימים הרاء"ש.

Translation: The opening words of the Bracha of Risa'Einu are taken from a verse in Yirmiyahu 17, 14 in which the words are written in singular person. Even though we learned in the Tosefta that Words of the Torah that are written in singular person cannot be refashioned into the plural and that words that are written in plural cannot be refashioned into singular, Reb Moshe Ha'Darshan explained that the Tosefta was only concerned about translations of verses or when a person reads the words of the verse aloud. In those cases words of the Torah that are written in singular person cannot be refashioned into the plural and words that are written in plural cannot be refashioned into singular. However, in this case the verse is a part of the Tefila. The congregation is not reading the words as the words of the Torah but as part of their pleading and requests by way of Tefila. In that case those words are like the other parts of the Tefila and one may change the words to fit the need of the moment. Rav Yonah explained that the rule prohibits a change when one reads a whole chapter of verses as a part of Tefila or when verses are read in order. But when one recites miscellaneous verses, one can change the wording from singular to plural and from plural to singular. This practice was approved by the Rosh.

Source 16

פירוש סידור התפילה לרוקח [גב] רפאננו עמוד שלה-[גב] רפאננו – רפאננו ה' וארפא כ"ז תיבות, ננד כ"ז אותיות בפסוק הסולח לכל עוני כי הרופא לכל תחולאייכן; וכ"ז אותיות

שמונה עשרה-תפלה شهرית-101 Tefila 101

בפסוק רפאות תהי לשך וشكוי לעצמותיך. כ"ז פסוקים בפרשת מילה, וב"ז תיבות בפסוק והיה אם שמו תשמע עד רופאיך. שימנו על לב אנשי צraftת ים ואיי הים, שקר בימינכם ובشمאלכם שאתם בודים מלבכם כמה וכמה תיבות בתפלתכם, שלא עלתה על לבם של חכמים הראשונים שתיקנו להו התפילה במקום קרבנות, וכל ברכה ותפילה שתיקנו הכל הוא במידה ובמשקל באותיות ובתיבות. שם לא בן, או היה חס ושלום את תפילתנו בעין זמר של גוים הערלים. לבן שימנו על לבכם ואל תוסיפו עוד לעשות כדריכם הרעה הזה,

להוסיף ולגרוע תיבות ואותיות בתפילתכם, כי שמעתי אומרים שאתם מוסיפים תיבות הרבה בברכה זו. יש מכם אומרים רפאיינו ה' אלקינו, וזה טעות גמור שהרי פסוק מלא הוא בירמיהו רפאיינו ה' וארפאה. ועוד יש מכם שאומר והעלה רפואה שלימה לכל מכותינו ולכל תחולואינו, גם בה נצנצה רוח עועים לפי שמצאתם בפסוק הסולח לכל עונייכי הרופא לכל תחולואיכי, על בגין הוספתם הברכה זו ולכל תחולואיכי. כי גם זה הבל ורעות רוח ורעה רבבה,

שהרי כתוב רבינו החסיד וצ"ל שאין בברכת רפאיינו כי אם כ"ז תיבות וק"י אותיות; כ"ז תיבות נגד כ"ז תיבות שבפסוק ויאמר אם שמע תשמע עד כי אני ה' רופאיך, וכן כ"ז תיבות

בפסוק הרופא לכל תחולואיכי, וכן כ"ז אותיות שבאלפא ביתא עם הבפולים, לומר לך אם תשמור התורה שניתנה בכ"ז אותיות או כי אני ה' רופאיך. הו"ה שם המיוחר הוא ויוצא ממנו שם אחד שהוא בכ"ז אותיות, והוא ריפה אלישע את המים, אף משה רבינו רפה בו את מי המרה, על בגין סמיך למי המרה כי אני ה' רופאיך. וכן תמצא כ"ז סמכ"ין בהלל, וכן תמצא כ"ז תוי"ן בפרשת ציצית, וכן תמצא כ"ז שם ה' בפרשת קדושים, וב"ז חקים במשנה תורה, וב"ז ו' במעשה יום שלישי דבראשית, וב"ז ק' מבראשית עד אשר בראש אלקים לעשות, וב"ז נ' בקרית שמע, וב"ז ת"ו בתקילה לדוד. וכן תמצא בחומש כ"ז פסוקים שסופן ה' אלקיכם, וכן תמצא כ"ז דורות מבריאות עולם עד שנכנטו לארים, וכן תמצא כ"ז ה' אלקינו ישראל בתורה ובנבאים. עוד חיבר רבינו החסיד וצ"ל הרבה מאד אבל אין פנאי להאריך, ולכל אחד ואחד כתוב בו כמה טעמי וסודיות מופלאים, כדי לאמת דבריו שלא יוכלו הצרפתים למצוא מען על אודות תוספות.

Translation: The Bracha of Rifa'Einu Hashem V'Nairafei contains 27 words. This represents the 27 words that are in the verse: Ha'Solai'Ach L'Chol Aroneiy Ki Ha'Rofeih L'Chol Tachlooaiyichi (Tehillim 103, 3); the 27 words which are in the verse Rifa'Ot TiHei li'Sharecha V'Shikui L'Atzmosecha (Proverbs 3, 8); the 27 verses in the section dealing with Circumcision; and the 27 words in the verse: V'Haya Im Shamoa until RofEcha (Shemot 15, 26). Listen well people of France and the Islands, there is falsehood to your right and to your left in that you add on your own words to your prayers; words that were never part of the prayers composed by the composers of the prayers who composed the prayers to be a substitute for the animal sacrifices. Every Bracha and Tefila that these men composed was weighed and measured and the number of words and letters were taken into consideration. If this is not so then G-d forbid those prayers are then no better than the prayers of the non-Jewish world. Therefore take to heart what I am saying and do not any longer add words to the prayers. I have heard that you add many words to the Bracha of Rifa'Einu. Some of you say: Rifa'Einu Hashem Elokeinu. That is a big mistake because the words of the Bracha are taken from Yirmiyahu where the words are: Rifa'Aini Hashem

שמונה עשרה-תפלה شهرית-101 Tefila 101

V'Airafeah. Some of you say: V'Ha'Alei Rifeuah Shlaima L'Chol Makoseinu Oo'Lichol Tachluainu. That creates confusion. You do so based on the verse; Ha'Soleach Lichol Avonei Ki Ha'Rofeah Lichol Tachloo'Yichi. That is why you add the words: Oo'Lichol Tachluainu to the Bracha. That too is foolishness and a great evil because Rabbeinu Ha'Chasid wrote: that the Bracha of Rifa'Einu has 27 words and 110 letters; 27 words representing the 27 words that are in the verse: V'Haya Im Shamoa until Ro'echa and 27 words in the verse: Ha'Rofeah Lichol Tachloo'Yichi and the 27 words that are in the Hebrew alphabet when you include the end letters. This teaches you that if you abide by the Torah that was given using 27 letters, then G-d will be your healer. There is a name of G-d that is expressed by 27 letters. It is with that name that Elishab cured the waters. It is the name that Moshe Rabbenu used to purify the Bitter Waters that is why the section of the Torah that speaks about that matter is near the verse that says that G-d is our healer. There are 27 times that the letter Samech appears in Hallel; 27 times that the letter Taf appears in the portion concerning Tzitzit; 27 times that the letter Hay appears in Parshat Kedoshim; 27 Hukim (laws that have no apparent reason) that appear in Sefer Devarim; 27 times the letter Vav appears in the portion concerning the third day of creation; 27 times the letter Kuf appears in Parshat Breishit from the opening words to the end of creation on day 6; 27 times the letter Nun appears in Kriyat Shema; 27 times the letter Taf appears in the prayer of Ashrei. There are also 27 occasions when psukim in the Torah end with the words: Hashem Elokeichem. There were 27 generations between creation and the generation that entered Eretz Yisroel. 27 times that the words: Hashem Elokei Yisroel appear in Tanach. Rabbeinu HaChasid found many more such references but there is no time to present all the references. He presented the meaning and the secret behind each numerical combination in order to support his position and so that the French Jews could not find support for the additions that they made to the Tephilot.

Source 17

ברבי יוסף אורח חיים סימן קטו-ג. דין א. רפאנו וכו'. פ"ב דמגילה דף י"ז למיירה גנולה ורפואה בתר סליחה היא והכתיב ושב ורפא לו, היה לאו רפואה דתחלואים היא אלא רפואה דסליחה אבל רפואה דתחלואים בתר סליחה. ומכאן יראה דשנו בחוזה האומרים בברכת רפאנו והעליה ארכוה ומרפא לכל תחלואי נפשנו, דברכה זו ברפואת תחלואי הגוף הוקבעה ולא על רפואה דסליחה. הרב מהרי"י אלגזי בספר נאות יעקב בקונטרים מענה לשון דף ל"ז ע"ב. אבל כמה מגדולי ישראל מרגלא בפומייחו לומר בן, ואין ראייה מהש"ס דאיירא דעיקר הברכה לרפואה דתחלואים נתקנה, אבל מאחר דרפואה דסליחה אחר תשובה, א"כ השთא נמי מציא להתפלל על רפואת הנפש בהדי רפואת הגוף, דזמן רפואה לכל היא אחר תשובה ואחר סליחה.

Translation: In the second chapter of Masechet Megilah Daf 17, the Gemara notes that the Bracha of Geula and Refeuah need to follow the Bracha of Selicha. The Gemara then asks: but is there not a verse that says that Refeuah comes after Teshuba? The Gemara answers that the verse speaks of a type of Refeuah that involves Selicha and not Refeuah from an illness. A Refeuah from illness needs to follow Selicha. This Gemara is proof that some have erred when they include the words: V'Ha'Alei Arucha Oo'Marpeh Li'Chol Tachluai Nafscheinu (bring healing to all the ailments of our souls) in the Bracha of Rifa'Ainu because the Bracha of Rifa'Ainu concerns physical healing and not the type of healing that forgiveness brings. Rabbi Mahari Algaze in his book Naos Yaakov in the section: Ma'anah Lashon, Daf 37b writes: some Gedolim are accustomed to say those words in the Bracha and there is no

שמונה עשרה-תפלה شهرית-101 Tefila 101

proof from the gemara that the type of healing is for spiritual ailments. But since it is Refeuh of Selicha that comes after Teshuva, it is appropriate to pray for both Refeuh of the soul and Refeuh of the body because the appropriate time to ask for every type of healing is after Teshuva and Selicha.

Source 18

הערות על ברכי יוסף אורה חיים סימן קטז' הערכה ג' – בקשר נודל סי' ט"ו אות י"א כתוב:
הרבה גדולים אומרים "והעלת ארכוה ומרפא לכל תחלואינו וכל מכות נפשנו רוחנו
ונשנתנו". וכותב עוד טעם לזה, ד麥ビון שתחלואי הגוף הם תולדות של תחלואי הנפש, א"כ
שפיר מבקש על תחלואי הנפש שהם עיקר וסיבת חוליו הגוף, ע"ש. ואין לשאול על ח"ל למה
לא תקנו הברכה לחולי הנפש בלבד, הרי הוא המסובב. דיל' שכיוון שעל חוליו הגוף דרך
העולם לשאול משום שהוא הידוע, משא"כ חולאי הנפש סובר שאינו חולה וברוי בנפשו ולא
ידע כי התאהה בלהיז. לבן תקנו ברכה יודעה לכל. ובאמת העיקר הוא חולאי הנפש והידוע על
זאת יתפלל. ושוב ראיתי לרבנו בספר חומת אנך ירמיה י"ז: "רפאני ה', בנפשי. וארפה,
בגופי. הוישעני, מן המקטרג. ואושעה, מהיסורין. כי תהילתי אתה, ואין גואל בלעדיך". ושם
בישועה פרק ל"ח כתוב בשם הר"ן בדרשותיו, שמי שחולה בחולי הגוף והנפש צריך לרפא
קודם חולאי הנפש שהוא הגדול וגם הוא הגורם לחולי הגוף.

Translation: In the book: Kesher Godel, section 15, letter 11, he writes: Many Torah leaders recite the words: V'Ha'Alei Arucha Oo'Marpeh Li'Chol Tachluainu Oo'Lichol Makos Nafsheinu Ruchainu V'Nafshotainu. He adds an additional reason to recite those words; since physical ailments are the result of spiritual ailments, it is therefore appropriate to ask for healing of spiritual ailments which are the reason for physical ailments. One should not ask why Chazal did not compose the Bracha to be just about ailments of the soul since ailments of the soul are the cause of all ailments. The reason being that people are accustomed to ask for healing of their physical ailments but not for healing of their spiritual ailments. Most people do not recognize that they are spiritually ill because they refuse to recognize that their drive for physical pleasures is what is causing them to be ill. Chazal therefore composed a Bracha that includes a request for the healing of both types of ailments. In truth the main concern should be with spiritual ailments and that is what should be in everyone's mind as they recite this Bracha. I further saw the following comments in the book Sefer Chomat on the verse in Yirmiyahu that is the basis for the words of this Bracha: the words Rifa'Aini Hashem refer to my Nefesh; the word: Ai'Rafaih refers to my body; the word: Hoshiaini refers to being saved from the prosecutor; the word: V'Ei'Vashai'Ah refers to suffering and the words: Ki Si'Hilasi Ata refer to the fact that there is no savior like Hashem. The same commentator commented on some words in Sefer Yishayahu that one who is suffering from a physical ailment and a spiritual ailment should aim to cure the spiritual ailment first since it is a larger problem. By doing so he will bring a cure to his physical ills.

Source 19

שער תשובה אורה חיים סימן קטז' – ונרפא – ובתשובו הר"י מולכו כתוב שם צרייך להתפלל
על החולה עדיף בשומע תפלה והיינו תפלה בפירוש, וברפאיינו במחשב' בלבד והברכי יוסף
כתב על זה: שמעתי משום רבנן קשייש מתפללים בברכת רפאיינו וכן אני נהוג עב"ל:

Translation: In a Teshuva, Rabbi Yehuda Molcho wrote that if one feels the need to pray on behalf of a sick person, it is better to pray for him in the Bracha of Shomeah Tefila; that is when praying by means of

שמונה עשרה-תפלה شهرית-101 Tefila 101

words. One should also have the person in mind as one recites the Bracha of Rifeanu. The Birchei Yosef wrote that he heard from respected Rabbonim that they would recite a prayer in words for a sick person in the Bracha of Rifaenu and that is my practice as well.

Source 20

تلמוד בבלי מסכת עבודה זורה דף ח' עמי א' אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שלית משמיה דרב, אע"פ שאמרו: שואל אדם צרכיו בשומע תפלה, אבל אם בא לומר בסוף כל ברכה וברכה מעין כל ברכה וברכה – אומר. א"ר חייא בר אשיה אמר רב, אע"פ שאמרו: שואל אדם צרכיו בשומע תפלה, אם יש לו חולה בתוך ביתו – אומר בברכת חולים, ואם צריך לפרנסה – אומר בברכת השנים. אמר ר' יהושע בן לוי, אע"פ שאמרו: שואל אדם צרכיו בשומע תפלה, אבל אם בא לומר אחר תפלה, אפילו כסדר יוד"כ – אומר.

Translation: Rav Yehudah son of Rav Shmuel son of Shilas in the name of Rav: even though it was said that a person should make his personal requests in the Bracha of Shomeah Tefila, he may add something to the end of any Bracha provided that what he asks is in line with the theme of that Bracha. Rav Chiya son of Ashi in the name of Rav said: even though it was said that a person should make his personal requests in the Bracha of Shomeah Tefila, if he has a sick person at home, he can pray for him in the Bracha of sickness; if he needs help with his income, he can make his request for that relief in the Bracha of Mivarech Hashanim. Rav Yehoshua son of Levi said: even though it was said that a person should make his personal requests in the Bracha of Shomeah Tefila, if he prefers to make his requests after finishing Shemona Esrei he may do so and if he wants to recite as many prayers as the prayers of Yom Kippur he may do so as well.

Source 21

ריש"י מסכת תענית דף יד' עמי ב' – ובשומע תפלה – אמרין לשאלת מטר כיחיד השואל צרכיו בשומע תפלה, דהא דאמרין שאלת בברכת השנים אפילו ביחיד – משום זמן צבור הוא, אבל במילתא אחרת, דהו לייחיד ולא לצבור, כהבא דברתוקפת תמוז לאו זמן שאלת צבור הוא – בשומע תפלה הוא דמדברליה, ולא בברכת השנים, כדאמרין במסכת עבודה זורה (ח, א) ובברכות (לא, א): אם היה לו חולה בתוך ביתו – מוביר עליו בברכת החולים, ולבסוף מוקמינו: והלכタ בשומע תפלה, כך שמעתי.

Translation: Someone who is praying alone should ask for rain in the Bracha of Shomeah Tefila despite the fact that we learned that an individual may ask for rain in the Bracha of Birchat Hashanim. He can ask for rain in the Bracha of Birchat Hashanim only when he is praying alone at the same time that the community is reciting the prayer. When he is asking for other matters that are for his benefit alone and not for the community such as someone who is asking for rain in Tekufat Tamuz which is not a time when the community is asking for rain, he should make his request in the Bracha of Shomeah Tefila and not in Birchat HaShanim. This is in line with what we learned in Masechet Avodah Zara and Brachot. Initially the Gemara said that if one has a sick person at home, he prays for him in the Bracha for sick people but then the gemara concludes that one should recite the prayer in the Bracha of Shomeah Tefila, so I heard.

שמונה עשרה-תפלה شهرית-101 Tefila 101

Source 22

تلמוד בבלי מסכת ברכות דף לד' עמ' א'-אמר רבי יעקב אמר רב חסדא: כל המבקש רחמים על חבריו אין צריך להזכיר שמו, שנאמר: א-ל נא רפא נא לה, ולא קמරך שמה דמרים.

Translation: Rav Yaakov said in the name of Rav Chisda: whoever prays for mercy for his friend does not need to mention his friend's name as it is written: Kail Nah Rifah Na La; Moshe Rabbenu did not include Miriam's name in his prayer.

Source 23

משנה ברורה סימן קיט' ס"ק ב'-רחמים - המבקש רחמים על חבריו א"צ להזכיר שמו שנאמר א-ל נא רפא נא לה ולא הזכיר שם מרום. והני מיili בפנוי אבל שלא בפנוי צריך להזכיר שמו.

Translation: Whoever prays for mercy for his friend does not need to mention his name as it is written: Kail Nah Rifah Na La. We see that Moshe Rabbenu did not feel the need to include Miriam's name. That is the rule when the friend for whom one is praying is standing near him but if the friend is not present near him, one must mention the friend's name.

Source 24

שאילות דרב אחאי פרשת יתרו שאילתאנו-דתנו רבנן שלשה שותפיין יש בו באדם הקדוש ברוך הוא ואביו ואמו. לבן שהאיש מזריע נוצרים ממנו גידים ועצמות ומוח וצפונים לבן שביעינים. אדום שהאשה מזרעת נוצרים הימנו עור ובשר ודם ושיער ושהור שביעינים. והקדוש ברוך הוא נותן רוח ונשמה בינה דעתה והascal ומראה עינים וشمיעת אוזן וקלסתה פנים. ובשעת פטירתו של אדם נאמן בעל העולם נוטל חלקו ומניה חלק אביו ואמו לפניהם תולעת ורימה ועמלו מונח במקומו שנאמר והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה.

Translation: We learned: a person is created through the efforts of three entities: Hashem, his father and his mother. The white substance (semen) that a man plants within a woman sprouts into cartilage, bones, the forehead, fingernails and teeth. The red substance (ovum) that a woman plants sprouts into skin, flesh, blood, hair and the black around the pupil of the eye. Hashem contributes the soul, intellect, the ability to see, the ability to hear and the image of the face. When a person dies, G-d takes back his portion and leaves the parts that were installed by the mother and the father to deteriorate. Hashem's handiwork remains in its place as the verse says: the soul shall return to G-d who contributed it.

Source 25

בראשית רבה (וילנא) פרשה כה-וייאמר ה' אמזה את האדם-רבי יוחנן בשם ר"ש בן יהודא אמר אפילו לו של שדרה, שממנו הקב"ה מציז את האדם לעתיד לבוא נמהה, אדריאנוס שחיק עצמות שאל את רבי יהושע בן חנניה א"ל מהיבין הקב"ה מציז את האדם לעתיד לבא? א"ל מלו של שדרה. א"ל מנין אתה יודע א"ל איתיתיה לידי ואני מודיע לך; טחנו ברחים ולא נטחן, שרפו באש ולא נשרף, נתנו במים ולא נטחה, נתנו על הסדן והתחיל מכיה עליו בפטיש נחلك הסדן ונבקע הפטיש ולא חסר כלום.

Translation: Rabbi Yochonon said in the name of Rabbi Shimon son of Yitzchok: when G-d said that he would destroy man, G-d included the Luz bone of the backbone which Hashem will ultimately use to

שמונה עשרה-תפלה شهرית-101 Tefila 101

bring people back to life when G-d brings people back to life. Emperor Adrianus (Hadrian), may his bones rot, asked Rabbi Yehoshua Ben Levi: from what substance will G-d begin to bring people back to life in the future? Rabbi Yehoshua told him: from the Luz bone of the spine. Adrianus asked him: how do you know this? Rabbi Yehoshua said: put a Luz bone in my hand and I will show you. Put it in a grinder and it does not get ground; put it into fire and it does not burn; put it into water and it does not disintegrate. He put it on a anvil and started to bang on it with a hammer and the anvil split and the hammer broke while the Luz bone remained in tact.

Source 26

חשוקי חמד¹ מנהhot דף צג עמוד ב-אשתו דכגופיה דמי-חוללה הרוצה לשולח שיתפללו עליו בכוחת המערבי, האם ישלח חבר או את אשתו. שאלת חוללה הרוצה שיתפללו עליו בכוחת המערבי, ונסתפק את מי עדיף לשולח סתם חבר, או את אשתו? תשובה נאמר במקצת מנהhot דף צג ע"ב, למה צריך פסוק מיוחד למעט את השולח קרבנו ביד שליח מ"סמכה", ועוד פסוק מיוחד למעט את אשתו מ"סמכה", משבה הגمرا דאי אשמעין רק שלית, היינו אומרים ראמנים שלוחו של אדם במותו, אבל לאו בגופיה דמי, אבל אשתו דכגופיה דמי אימא תיסמך צריכא. מדברי חז"ל אלו רואים, שכוחה של אשתו גדויל יותר מסתם שליח, וה"ה לגבי תפילה עליון, והוא משומש שהוא גוף, וככתב רש"י (בראשית כא יז): יפה תפילת cholalah מתפילת אחרים עליון והוא קודמת להתקבל, א"כ אשתו בגופו תפילתתה קודמת להתקבל לזרים, ובפרט אם היא אשת ת"ה, הרי זה נחוץ כתפילת ת"ח עליון.

Translation: Issue: A person who is ill would like someone to visit the Western Wall to pray for him, should he send his friend or send his wife? Answer: the following question is recorded in Maseches Menachos 93b: why did the Torah provide one verse to exclude the need to put one's hand on an animal sacrifice when the offering is being made by an agent and another verse to exclude the need to put one's hand on an animal sacrifice when the offering is being made by the principal's wife. The Gemara answers that if the Torah only provided a verse to exclude the need to put one's hand on an animal sacrifice when the offering is being made by an agent which is permitted because the agent stands in the place of the principal, but he is not like an extension of the principal's body, we would have thought that if the agent is his wife, since she is considered an extension of her husband's body, she is required to put her hands on the animal sacrifice. From these words we can conclude that the authority of a wife exceeds that of a mere agent. Therefore that would be case concerning Tefila as well because she is considered an extension of his body (think Eve who was created from the ribs of Adam), and Rashi wrote (Bereishis 21, 17) superior is the prayer of an ill person than the prayers of others for him. It is accepted more readily; therefore the prayers of a wife who is considered an extension of her husband, are more readily accepted than the prayers of others and particularly if she is a Torah learned individual, then it is considered the prayer of a learned person.

1. Rav Yitzchak Zylberstein was born in Poland in 1934 and emigrated to the Holy Land while a child. He studied in Yeshivat Slobadka in Bnei Brak, and was a disciple of R. Yechezkel Abramsky and R. Shmuel Wozner. He married R. Yosef Shalom Elyashiv's daughter and is quite close to his father - in - law, as well as his brother - in - law, R Hayyim Kanyavsky, and often cites their rulings.

שמונה עשרה-תפלה שחרית-101

Source 27

חשוקי חמד מנוחות – העורות דף צג עמוד ב ד. וקשה על דברי רשי"י מהגמרה במסכת ברכות (דף ה ע"ב) שאין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים. ותירץ ניסי הגאון ר' חיים קניבסקי שליט"א: רפואה על ידי תפילה – עדיפה על ידי תפילת החולה יותר מתפילה אחרים, אך רפואה על ידי "צדיק גוזר והקב"ה מקיים" אינה יכולה להתבצע אלא על ידי אחרים, ועל כך אמרה הנמרא: "אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים". עכ"ד. (ספר מרפסין איגרי ע' שמג). ובר"א מזרחי (בראשית כא, יז על דברי רש"י) חילק, שתפילת החולה עדיפה כאשר הוא יכול לכוין ברاءו, אבל במקום שמחמת היסורים לא יכול לכוין ברاءו, תפילת אחרים עדיפה. לפ"ז בעניינו שאשתו מתפללת עליו והיא בגוףו, הרי אין לה את יסורי החולה וכיולה לכוין, ועכ"ב תפילתה עדיפה.

Translation: You can raise a question with Rashi's position from a Gemara in Maseches Brachos 5b which provides that a person who is captive cannot free himself from jail. My brother-in-law, the Gaon, Rabbi Chaim Kanevsky said: Recovery from an illness by prayer is more effective when undertaken by the sick person himself rather than by others but a recovery through the means of "a righteous person decrees and G-d fulfills" cannot be undertaken except by others and that is what the Gemara had in mind when it provided that "a captive is incapable of freeing himself." Rabbi Mizrachi commenting on the words of Rashi (Bereishis 21, 17) agrees that the prayers of the sick person is more effective when he can concentrate upon his prayer but in a situation when a person's illness interferes with his ability to pray properly, the prayers of others are more effective. Accordingly, concerning our question, when a wife who is considered an extension of her husband's body, prays for her husband, her ability to concentrate on her prayer is not disturbed by illness, therefore her prayer would be superior to that of a friend.

שמונה עשרה-תפלה شهرית-101 Tefila 101

Supplement To Lesson 28-Praying For The Sick

Rules:

1. A person's own prayer for a recovery from an illness is superior to the prayers of others on his behalf and is more likely to be accepted by G-d.
 2. If a person is not well enough to pray for himself, his wife's prayer for him is given the same weight as his own prayer.
 3. If you pray for the recovery of someone other than yourself, you must include all those who are ill.
 4. You may not pray that a person never become sick.
 5. Whether a person will become sick is determined on Rosh Hashonah and sealed on Yom Kippur but whether the person will recover and when he will recover is not predetermined.
-

It is a common practice today for Siddurim to provide a prayer insert in the **ברכה** of **שמונה עשרה** during **רפאיינו** that can be recited on behalf of an ill person. However there is a clear divide between the approach taken by Ashkenazic Siddurim and those who follow the Sephardic tradition:

**נוסח אשכנז- יהי רצון מלפניך ה' אלהי, ואלקי אבותי שתשלח מהרה רפואה שלמה מן
השימים רפואת הנפש ורפאות הגוף לחולה (פב"פ) בתוך שאר חולי ישראל.**

Translation: May it be your will G-d, my G-d and the G-d of my forefathers, that You provide a complete recovery from heaven, a cure for the soul and a cure for the body to the unhealthy individual (fill in name) together with each and every unhealthy individual among the Jewish People.

**מנハג ספרד- יהי רצון מלפניך ה' אלהי, ואלקי אבותינו שתרפאני רפואה שלמה רפואה
הנפש ורפאות הגוף כדי שאיה חוק בבריאות הגוף ונשמה לקיום תורה הקודשה.**

Translation: May it be your will G-d, my G-d and the G-d of my forefathers, that You provide me a complete recovery, a cure for the soul and a cure for the body so that I may be in good health in both my body and soul in order to fulfill the commandments within Your holy Torah.

Let us note the significant differences. In the Sephardic tradition, the person who is unhealthy prays for his own recovery. The Ashkenazic custom fails to provide wording that would easily accommodate an unhealthy person's own prayer.

In the Ashkenazic practice, you pray not only for the recovery of a specific unhealthy person but you also include all Jews who need to recover their health while in the Sephardic tradition, no mention is made of any other person or group.

Can we identify the sources for each prayer? Here is the source that is the basis for a person praying for himself:

**בראשית פרק כא', טז- ותלך ותשב לה מנגד הרחק במטחי קשת כי אמרה אל-אראה
במות הילד ותשב מנגד ותשא את-קללה ותבעך:**

שמונה עשרה-תפלה شهرית-101 Tefila 101

Translation: *And she went, and sat down opposite him a good way off, as it were a bowshot; for she said, Let me not see the death of the child. And she sat opposite him, and lifted up her voice, and wept.*

יז' – וַיִשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־קֹול הַנָּעֶר וַיִּקְרָא מֶלֶךְ אֱלֹהִים אֲלֹהֵגֶר מִן־הַשְׁמִים וַיֹּאמֶר לְהָגֶר
מַה־יָּלַךְ הַגֶּר אֱלֹהִים יָרַא בַּיּוֹם אֱלֹהִים אֲלֹהֵי קֹול הַנָּעֶר בְּאֲשֶׁר הוּא־שָׁם:

Translation: *And G-d heard the voice of the lad; and the angel of G-d called to Hagar from heaven, and said to her, What ails you, Hagar? fear not; for G-d has heard the voice of the lad where he is.*

Rashi comments:

רש"י בראשית פרשת וירא פרק כא' פסוק יז', את קול הנער – מכאן שיפת תפלה החולה מתפלת אחרים עליון, והיא קודמת להתקבל:

Translation: *From this verse we can conclude that a person's own prayer for a recovery from an illness is superior to the prayers of others on his behalf and is more likely to be accepted by G-d.*

The שפת הרים provides what prompted Rashi to draw his conclusion:

שפת הרים בראשית פרשת וירא פרק כא' פסוק יז' אות ע' – צרכיהם להבין הא גם היא בכתחה כרכבתם ותשא קולם ותבך, ולמה לא שמע לקולם, והוא דאמירין בפרק קמא דברכות (ה' ב) ולוקים ר' יוחנן לנפשיה, וממשני אין חbos מתייר עצמו מבית האסורים, צרייך לומר משום דלא מצא מכוון, אבל אי מציא מכוון טפי עדיף (רא"מ):

Translation: *We need to understand that Hagar also cried out to G-d as it is written: and she lifted up her voice, and wept. Why did G-d not respond to Hagar's prayer. You might try to challenge this explanation based on the following Gemara (Brachos 5b) R. Johanan once fell ill and R. Hanina went in to visit him. He said to him: Are your sufferings welcome to you? He replied: Neither they nor their reward. He said to him: Give me your hand. He gave him his hand and he raised him . Why could not R. Johanan raise himself? (If he could cure R. Hizyya b. Abba, why could not he cure himself?) They replied: The prisoner cannot free himself from jail (And the patient cannot cure himself). How should we explain that Gemara? Being captive in jail and being ill are not comparable. Under most circumstances, a person who finds himself captive in jail needs someone to rescue him but if the means to escape suddenly materializes, he should help himself to that means of escape. (Sefer Ha'Mizrachi-Rabbi Eliyahu Mizrachi Grand Rabbi of the Ottoman Empire 1455-1526).*

Rashi's ruling based on his interpretation of the above פסוקים would seem to give total support to the Sephardic tradition. So how would Ashkenazim respond? The same Rabbi Mizrachi who is quoted by the שפת הרים is also quoted as limiting Rashi's position:

ובר"א מזרחי (בראשית כא', יז', על דברי רש"י) חילק, שתפילה החולה עדיפה כאשר הוא יכול לכובין ברاءו, אבל במקום שמחמת היסורים לא יכול לכובין ברاءו, תפילה אחרים עדיפה.

Translation: *Rabbi Mizrachi commenting on the words of Rashi (Bereishis 21, 17) agrees that the prayers of the sick person is more effective when he can concentrate upon his prayer but in a situation when a person's illness interferes with his ability to pray properly, the prayers of others are more effective.*

שמונה עשרה-תפלה شهرית-101 Tefila 101

Rabbi Mizrachi is introducing a simple fact about many illnesses. They render the person incapable of properly praying for himself. In those cases, others have to pray for him. Perhaps Ashkenazic Siddurim are providing inserts to pray for the health of those who cannot pray for themselves due to their illnesses. Since many serious illnesses will render the person incapable of praying for himself, the default position should be that others pray for him.

If a person is in fact so seriously ill that he cannot pray for himself, is there any way available by which someone can act as his agent and his prayers cannot rise with as much potency as his own prayers? The following may provide a way:

חשוקי חמד¹ מנהhot דף צנ' עמוד ב'-אשתו דכגופיה דמייא-חוללה הרוצה לשלוח שיתפללו עליו בכותל המערבי, האם ישלח חבר או את אשתו. שאללה חוללה הרוצה שיתפללו עליו בכותל המערבי, ונסתפק את מי עדיף לשלוח סתם חבר, או את אשתו?
תשובה נאמר במסכת מנהhot דף צנ' ע"ב, למה צריך פסוק מיוחד למעט את השולח קרבנו ביד שליח מ"سمיכה", ועוד פסוק מיוחד למעט את אשתו מ"سمיכה", משיבה הגمرا דאי אשמעין רק שליח, היינו אומרים דאמנים שלוו של אדם במותו, אבל לאו כגוף דמייא, אבל אשתו דכגופיה דמייא אימא תיסמך צריכא. מדברי חז"ל אלו רואים, שכוחה של אשתו גדויל יותר מסתם שליח, וזה לגביו תפילה עליון, והוא משומש שהוא כגוף, וככתב רשי" (בראשית כא יז): יפה תפילת החוללה מתפילת אחרים עליון והוא קודמת להתקבל, א"כ אשתו כגוף תפילתתה קודמת להתקבל לזרים, ובפרט אם היא אשת ת"ת, הרי זה נחשב בתפילת ת"ח עליון.

Translation: Issue: A person who is ill would like someone to visit the Western Wall to pray for him, should he send his friend or send his wife? Answer: the following question is recorded in Maseches Menachos 93b: why did the Torah provide one verse to exclude the need to put one's hand on an animal sacrifice when the offering is being made by an agent and another verse to exclude the need to put one's hand on an animal sacrifice when the offering is being made by the principal's wife. The Gemara answers that if the Torah only provided a verse to exclude the need to put one's hand on an animal sacrifice when the offering is being made by an agent which is permitted because the agent stands in the place of the principal, but he is not like an extension of the principal's body, we would have thought that if the agent is his wife, since she is considered an extension of her husband's body, she is required to put her hands on the animal sacrifice. From these words we can conclude that the authority of a wife exceeds that of a mere agent. Therefore that would be case concerning Tefila as well because she is considered an extension of his body (think Eve who was created from the ribs of Adam), and Rashi wrote (Bereishis 21, 17) superior is the prayer of an ill person than the prayers of others for him. It is accepted more readily; therefore the prayers of a wife who is considered an extension of her husband, are more readily accepted than the prayers of others and particularly if she is a Torah learned individual, then it is considered the prayer of a learned person.

1. Rav Yitzchak Zylberstein was born in Poland in 1934 and emigrated to the Holy Land while a child. He studied in Yeshivat Slobadka in Bnei Brak, and was a disciple of R. Yechezkel Abramsky and R. Shmuel Wozner. He married R. Yosef Shalom Elyashiv's daughter and is quite close to his father - in - law, as well as his brother - in - law, R Hayyim Kanyavsky, and often cites their rulings.

שמונה עשרה-תפלה شهرית-101 Tefila 101

חשוקי חמד מנוחות – העורות דף צג' עמוד ב' ד. וקשה על דברי רשי"י מהוגمرا במסכת ברכות (דף ה ע"ב) שאין חבוש מתייר עצמו מבית האסורים. ותירץ ניסי הגאון ר' חיים קניבסקי שליט"א: רפואה על ידי תפילה – עדיפה על ידי תפילת החולה יותר מתפילת אחרים, אך רפואה על ידי "צדיק גוזר והקב"ה מקיים" אינה יכולה להתבצע אלא על ידי אחרים, ועל כך אמרה הגומרה: "אין חבוש מתייר עצמו מבית האסורים". עכ"ד. (ספר מרפסין איגרי ע' שמן). ובר"א מזרחי (בראשית כא, יז, על דברי רש"י) חילק, שתפילת החולה עדיפה כאשר הוא יכול לכזון בראו, אבל במקומות שמחמת היסורים לא יכול לכזון בראו, תפילת אחרים עדיפה. לפ"ז בעניינו שאשתו מתפללת עליו והוא בגופו, הרי אין לה את יסורי החולה ויכולת לבזין, ועכ"ב תפילה עדיפה.

Translation: You can raise a question with Rashi's position from a Gemara in Maseches Brachos 5b which provides that a person who is captive cannot free himself from jail. My brother-in-law, the Gaon, Rabbi Chaim Kanevsky said: Recovery from an illness by prayer is more effective when undertaken by the sick person himself rather than by others but a recovery through the means of "a righteous person decrees and G-d fulfills" cannot be undertaken except by others and that is what the Gemara had in mind when it provided that "a captive is incapable of freeing himself." Rabbi Mizrachi commenting on the words of Rashi (Bereishis 21, 17) agrees that the prayers of the sick person is more effective when he can concentrate upon his prayer but in a situation when a person's illness interferes with his ability to pray properly, the prayers of others are more effective. Accordingly, concerning our question, when a wife who is considered an extension of her husband's body, prays for her husband, her ability to concentrate on her prayer is not disturbed by illness, therefore her prayer would be superior to that of a friend.

The sources for several of the rules:

תוספות מסכת ראש השנה דף טז' עמ' א' – כמוון מצלין האידנא אקצ'ירי ואמרי' לרבי יוסי – וא"ת לרבען נמי מי לא מצלין רפינו וברכת השנים ועוד רבי יהודה אמר הכא אדם נידון בר"ה וגוזר דין שלו נחתם ביוה"כ הא אמר בפ"ק דשבת (דף יב:) הנכנים לבקר החולה אומר המקום יرحم עלייך ועל חולי עמו ישראל ואומר ר"ת דשלא יחלה ודאי לא מצלין אלא לר' יוסי אבל שיתרפא מצלין אליו דכולי עלמא דמתה יחולו גוזר מתי יתרפאו לא גוזר.

Translation: There are disagreements about when we are judged and when our fate is sealed. If our fate is sealed on Yom Kippur, what is the point in reciting Brachos like R'Fa'Einu and Birchas Ha'Shanim? And did we not learn that if you visit a person who is sick, you should say May G-d have compassion upon you and all the sick individuals among the Jews, what is the point in saying that prayer! So Rabbeinu Tam answers: you should never greet someone by saying may you never take ill but you do issue a prayer that may you be healed according to all opinions because all agree that it is predetermined that you become ill but it is not predetermined whether you will recover and when you will recover.

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כט' עמ' ב' – אמר אביי: לעולם לישתחף איש נפשיה בהדי צבורא.

Translation: Abaye said: a person should include the entire community in his request when he is praying for one person within the community

שמונה עשרה-תפלה שחרית-101 Tefila 101

רשי' מסכת ברכות דף ל' עמי א'-ליישטף נפשיה – אל יתפלל תפלה קצרה בלשון יחיד אלא בלשון רבים, שמתוק כך תפלו נשמעת.

Translation: Do not recite a short prayer in the singular number but do so in plural. By doing so, your prayer is heeded.

Where is the proper place within **שמונה עשרה** to insert your prayer for the sick?

רשי' מסכת תענית דף יד' עמי ב'-ובשומע תפלה – אמרין לשאילת מטר כיחיד השואל צרכיו בשומע תפלה, דהא אמרין שאלה בברכת השים אפילו ביחיד – משום דזמנן צבור הוא, אבל במילatta אחריתיג, דהוי ליחיד ולא לצבור, בהכא דבתוקפת תמוז לאו זמן שאלה צבור הוא – בשומע תפלה הוא דמדבר ליה, ולא בברכת השים, כדאמרין במסכת עבודה זרה (ח, א) וברבותות (לא, א): אם היה לו חולה בתוך ביתו – מזכיר עלייו בברכת החולים, ולבסוף מוקמינו: והלכתא בשומע תפלה, כך שמעתי.

Translation: We have held that if an individual farmer needs rain at a time when others do no longer need rain, he should make his request in the Bracha of Shomeah Tefila because the only reason we have said that even an individual makes the request for rain in Birkas Ha'Shonim only when the community is doing so as well but concerning other matters that are only for the benefit of an individual and not for the benefit of the community, like someone who needs rain, at a time that others do not need rain, he must make his request in Shomeah Tefila and not in Birkas Ha'Shonim as we learned in Avoda Zara 8a and Brachos 31a: the Gemara initially holds that if he resides with an individual who is seriously ill, he prays for him in the Bracha of Rofeh Cholim but in the end the Gemara concludes that it should be recited in the Bracha of Shomeah Tefila.

שמונה עשרה-תפלה שחרית-101 Tefila 101-Shacharit

רפינו Of ברכה Supplement Two To Lesson 28-The

Questions that can be raised about the ברכה Of רפינו:

Concerning The Theme

Is this a Bracha in which we pray for spiritual/emotional healing or physical healing?

If it is a Bracha about physical healing, is it a Bracha for communal healing; i.e. an epidemic or individual healing?

If it is a Bracha for individual healing, is it a Bracha for your healing or for the healing of others?

Why did Rashi hold that a prayer for your individual healing should be added to the Bracha of **רפינו** and not **שמע קולינו**?

Concerning The Wording

Given that the initial words of the Bracha are taken from a **פסוק** that was written in single number, why are we allowed to change the words to plural number?

Do we say: **רפינו ה' אלוקינו ונרפא** or do we say **רפינו ה' ונרפא**?

Do we say: (injuries) **והעלת רפואיה שלימה לכל מכותינו** or should we be adding (illnesses) **ולכל תחלואינו**?

Should the insert be said by the person who is sick (Sephardic tradition) or by others on behalf of the sick person (Ashkenazic custom)?

If the person is too ill to pray for himself, who is the next best person to do so?

Why in the insert do we ask for **רפואה הנפש** as well as **רפואה הגוף**?

Why do we name the ill person as the son/daughter of their mother and not their fathers?

Why in this Bracha do we describe G-d as **כִּי אֶל מלך רופא נאמן ורחמן אהה** when we do not include the word **מלך** to describe G-d just before the **התימה** of any of the other thirteen middle **שמונה עשרה** of **ברכות**? And why do others omit the word **מלך** just before the **התימה** of this **ברכה**?

כַּי אֶל "מֶלֶךְ" רֹופָא

Examples of where the word **מלך** has appeared in the ברכות of **ברכות**:

מחוזר ויטרי סימן פט'- לדור ודור נגיד גודליך ולנצח נצחים קדושים ושבחך א-להינו מפינו לא ימוש לעולם ועד כי אל מלך גודול וקדוש אתה.

מחוזר ויטרי סימן פט'- סלח לנו אבינו כי חטאנו מהחול לנו מלכינו כי פשענו כי אל מלך מוחל וסולח אתה.

מחוזר ויטרי סימן פט'- ראה נא בעוניינו וריבת ריבינו ונאלינו מהורה למען שמד כי אל מלך נואל וחוק אתה.

מחוזר ויטרי סימן פט'- רפאינו ה' א-להינו ונרפא הוושיענו ונושעה כי תהילתנו אתה והעלת רפואה שלימה לכל מכוחינו ולכל תחלואינו כי אל רופא נאמן ורחמן אתה.

פירושי סידור התפילה לרוקח [גב] רפאינו עמוד שלז'- כי אל מלך רופא נאמן ורחמן אתה רופא נאמן לכל אתה כי רפואתיך בדוק ומהימן, ורחמן לפי שאתה מרחם על בריאותך אתה מרפאם. ברוך אתה ה' רופא חוליו עמו ישראל הרופא לכל תחלואיכי.

Translation: *Ki Kail Lelech Rofei N'Eman V'Rachaman Ata-You are a dependable healer to all because Your cures are successful and reliable and compassionate because You have pity on Your creations and therefore provide cures for their ills. Baruch Ata Hashem Rofei Cholei Amo Yisroel-who cures all my sicknesses.*

ילקוט יוספ' תפילה ב הערות סימן קטז' - דין ברכת השיבנו ראה נא בעוניינו ורפאיינו ובתבו עוד הא"ר והש"ג, שאין לומר כי אל מלך רופא, אלא כי אל רופא רחמן ונאמן אתה. [כה"ח].

Translation: *The Eliyahu Rabbah and the S"TZ (?) wrote that we should not be saying Ki Kail Melech Rofei but instead just Ki Kail Rofei Rachaman V'Ne'Eman Ata.*

אליה רביה סימן קטז' - רפאינו וכו'. כתוב רשל' [שוו"ת סימן סד] שאין לומר רפאינו ה' א-להינו אלא רפאינו ה' ונרפא. וכותב מטה משה [ס"י קלד] שכן מוכח מטור וככלבו [ס"י יא] שכתבו שיש בהן כ"ז תיבות, וזה לפי הנוסח רפאינו ה' ונרפא וכו' ע"ב. ולענ"ד אין ראה מזה, דייל דס"ל דאין אומרים תיבת מלך, כי אל מלך רופא, אלא כי אל רופא, וכן ראיתי הנוסחא ברמב"ם [בסדר תפנות] ואבודרה"ם [עמוד צט]. וא"כ יש כ"ז תיבות אף שאומרים רפאינו ה' א-להינו. וכן ברמב"ם שם איתא תיבת א-להינו. גם נ"ל ראה ברורה בדברי אבודרה"ם שהבאתי בס"ס קי"ד דין אומרים בחתיימה מלך אלא בד' ברכות.

Translation: *R. Shlomo Luria wrote (Shut Siman 64) that we should not say Rifa'Einu Hashem Elokeinu but instead Rifa'Einu Hashem V'Nai'Rafeh. The Mateh Moshe wrote (Siman 134) that it*

שמונה עשרה-תפלה שחרית-101 Tefila 101-Shacharit

also appears to be the opinion of the Tur and the KolBo (Siman 11) who wrote that this Bracha needs to have only 27 words which is what you have to omit the word Elokeinu. In my opinion that is not proof of the wording of the Bracha because you can also reach the number of 27 words by including the word Elokeinu and omitting the word Melech- not Ki Kail Melech Rofei but Ki Kail Rofei. That is how the Rambam presents the Bracha and the Avudrohom. Therefore you still only have 27 words and include the word Elokeinu. That is what is found in the Rambam that he includes the word Elokeinu. Also I think I found clear evidence in the words of the Avudrohom that I referred to in Siman 114 that we do not refer to G-d as king except in four Brachos.

ספר אבודר罕 שמונה עשרה-אתה מוציא כי לא נתכו מלך בחתיימות שמונה עשרה ברכות כלם אלא באربע ברכות בלבד. והן שלש ראשונות אלו וברכת השיבה שופטינו. והטעם מפני שחתיימות שלש ברכות ראשונות אלו רומיות לאבות כי חתימת ברכה ראשונה היא מן אברהם וחתיימת ברכה שנייה מהיה מתים בנגד יצחק, על שם שלקח אביו בידו הסכין לשוחתו במצוות הבורא והי' חשוב כמה ואח"ב לא הניחו הבורא לשוחתו והרי כאלו היה הוא עצו. וחתיימת ברכה שלישית הא-ל הקדוש בנגד יעקב ע"ש שהיתה מטהו שלימה וקדושה שלא יצא ממנה זרע פסול. וחתיימת מלך אוהב צדקה ומשפט רומיות לדוד המלך היושב על המשפט ולפייכך תקנו בסוף ארבעתן מלכות בעבר חшибות שהן רומיות לאבות ולדוד והוא ע"ש מה שנאמר לדוד (ש"ב ז, ט) ועשיתי לך שם נдол בשם הגודלים אשר בארץ, בן"ל. ואח"ב מצאת שפירש הריב"א נר"ו כי מפני שיש שלש ראשונות הם בנגד ג' אבוח ונאמר בהם אלהות אמר בנדם שלש מלכיות, וממלך אהוב צדקה ומשפט בנגד מה שבתוב אל-היה דוד אהיך ובן כתוב (תה' קמה, א) ארוממך אל-היה המלך ואברכה שמק לעולם ועד. ואמר (שם כמו, י) ימלוך ה' לעולם אל-היה ציון וגוי:

Translation: You find that our Sages included the word Melech at the end of only four Brachos of Shemona Esrei. They are the first three Brachos and the Bracha of Hasheiva Shofteinu. The reason is that the first three Brachos correspond to the three Avos, forefathers; the first is Magen Avrohom, the second is Michaya Meisim linked to Yitzchok because his father took a knife in his hand ready to slaughter him after being commanded to do so by G-d, and was considered as if he had died but then G-d did not allow Avrohom to kill Yitzchok which was like G-d bringing Yitzchok back to life. The third Bracha, Ha'Kail Ha'Kodosh, corresponds to Yaakov because his bed was untarnished and holy in that he did not give birth to anyone who did not act inappropriately. The ending of Melech Ohev Tzedaka Oo'Mishpat is linked to Dovid Ha'Melech who sat as judge. For those reasons, the word "Melech" appears in those Brachos to emphasize the importance of those Brachos in that they remind us of the Avos and Dovid Ha'Melech and it is based on what was written about Dovid Ha'Melech (Shmuel 2, 7, 9) And I was with you wherever you went, and have cut off all your enemies from your sight, and have made you a great name, like the names of the great men who are in the earth. Later I found that the Riva explained that the first three Brachos correspond to the Avos to whom G-d revealed His hegemony so in the Brachos dedicated to them, we mention the word Melech and the Bracha of Melech Ohev Tzedaka Oo'Mishpat is a reference to Dovid Ha'Melech about whom it was said (Tehillim 145, 1) I will extol you, my God, O king; and I will bless Your name for ever and ever and Dovid Ha'Melech wrote: (Tehillim 146, 10): The Lord shall reign for ever, your G-d, who resides in Zion, for all generations. Hallelujah!

שמונה עשרה-תפלה شهرית-101 Tefila 101

The Four Referred To By The **ברבות**:

מלך עוזר ומושיע ומגן. ברוך אתה ה', מגן אבורהם.
מלך מטיה ומחיה ומצמיה ישועה. ונאמן אתה להחיות מתיים. ברוך אתה ה', מהיה המתיים.
כי אל מלך נדול וקדוש אתה. ברוך אתה ה', הא-ל הקדוש
ברוך אתה ה', מלך אוהב צדקה ומשפט

יוסף אומין חלק א' דיני ראש חודש סימן תרפה'-ביילה ויבוא בשאומרים אותו בברכת המזון יש שאין אומרים כי אל מלך חנון, רק כי אל חנון, וכן נהגתי מאו נראה אליו כך בחלום.

Translation: When we recite Ya'Aleh V'Yavo in Birkas Ha'Mazone there are those who say that you should omit the word Melech in the line Ki Kail Melech Chanun and only say Ki Kail Chanun and that is how I conduct myself since I received such a message in a dream.

יוסף אומין חלק א' – העורות דיני ראש חודש סימן תרפה הערכה 19 – כදעת הראב"ד שהובא באבודר罕 הל' ברכות המזון עמי' שכג. וטעמו כדי לא להזכיר מלכות שמים בברכה של מלכות דוד, שלא יראה כמשווה מלכותם. הרמ"א ס"י קפח סע' ג כתוב שאין נוהגים בכך, ועיי"ש בט"ז, מ"א וא"ר לדוחות את החשש הנ"ל.

Translation: This practice follows the opinion of the Ravad that is mentioned in the Avudrohom Hilchos Birkas Hamazone p. 323. His reason is that we should not mention G-d's hegemony in the Bracha whose theme is King David's hegemony so it does not appear that we are placing those two hegemonies on an equal level. The Ramah holds (OH 188, 3) that we do not follow that opinion-see also the opinion of the Taz and Magen Avrohom who deflect the concern.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות בצדעת הפת, סעודת, וברכת המזון סימן קפח' סעיף ג' –
צריך להזכיר בברכה שלישית מלכות בית דוד, ואין להזכיר בה שום מלכות אחר; והאומר:
ומלכותך ומלכות בית דוד משיחך, טועה, שאין להשוות מלכותא דארעה עם מלכותא
דשמי'א; וכן אין לומר בה אבינו מלכנו. הנה: וי"א דאף בשאומר יעלה ויבא, לא יסימן מלך
חנן ורחים, אלא ידלג מלך (אבודר罕), וסבירא נכוונה היא אבל לא ראייתי נוהגין בכך.

Translation: It is necessary to refer to the Davidic monarchy in the third Bracha of Birkat Hamazone and you should not refer to any other monarchy in that Bracha (even G-d's hegemony). He who says Oo'Malchuscha V'Malchus Beis Dovid Moschiecha is in error. It is improper to refer to G-d's hegemony in a manner that makes it appear that G-d's hegemony is on the level of a human monarch. Also it is inappropriate to say: Aveinu Malcheinu in that Bracha. RAMAH: Some opine that we should act accordingly in Yaaleh V'Yavo in that you should not say: Melech Chanun V'Rachum but should omit the word Melech (Avudrohom). That practice has a sound basis but I do not find that anyone follows that practice.

שמונה עשרה-תפלה شهرית-101 Tefila 101

מן אברם סימן כפח ס"ק ב-לא ראיתי נוהני. גם הרטוס כתבו דיש נוהנים לומר מלכota בבונה ירושלים ע"ש, ומכו"ש ביעלה ויבוא דמילה' בפ"ע היא לבן אין למחות ביד הנוהני בן גם בלבוש השמיט הג"ה זו:

Translation: Tosafos admitted that some add G-d's hegemony to the Bracha of Bonejh Yerushalayim in Birkat Hamazone but clearly when it comes to the wording of Ya'Aleh V'Yavo, Ya'Aleh V'Yavo should be viewed as an independent prayer so we should not discourage those who include the word Melech and you should know that the Levush omitted the Ramah's comments to this section.

משנה ברורה סימן כפח ס"ק ו-אבל לא ראיתי וכו' – [ג] והאחרונים כתבו טעם זהו כיון דעתין בפ"ע לגמר הוא לא קפדיין זהה ואומרים אותה כמו שהיא מסודרת בתפלה י"ח לבן אין למחות ביד הנוהני בן:

Translation: The later commentators wrote that the reason not to be concerned with the word Melech in Ya'Aleh V'Yavo is that it is an independent prayer and we say as it is presented in Shemona Esrei. Therefore we should not discourage those who include the word Melech in Ya'Aleh V'Yavo.

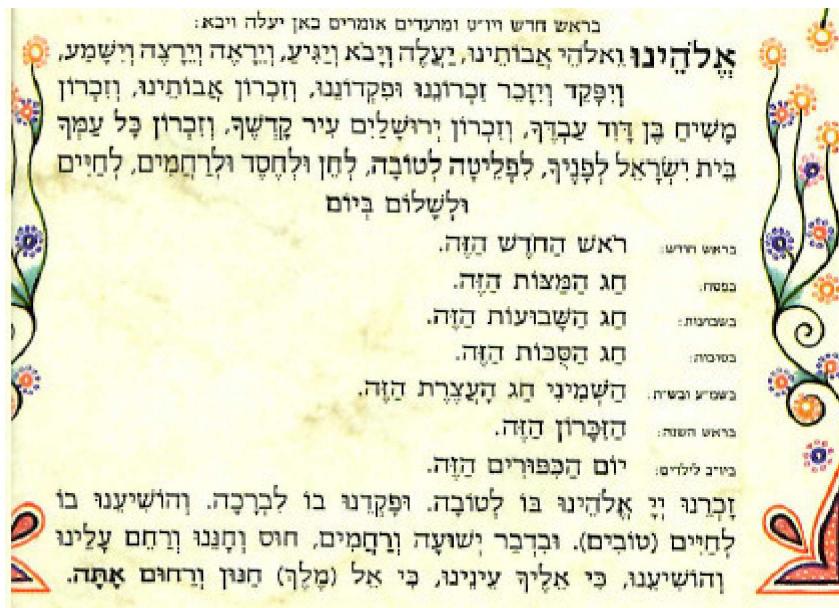
רחים, ה' אלהינו, על ישראל עמד, ועל ציון משכן כבודך, ועל מלכותך בית דוד משליך, ועל הבית הגדול והקדוש שנקרא שמה עלייו. אלהינו, אבינו, רענו, זוננו, פרנסנו, וככלנו, והרוח לנו ה' אלהינו מהרה מכל צרותינו, ונא אל תצרכנו, ה' אלהינו, לא לידי מתנתבשר ודם, ולא לידי הלואתם, כי אם לידך המלאה, הפתוחה, הקדושה והרחבה, שלא נבוש ולא נכלם לעולם ועד.

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, הא-ל, אבינו, מלכנו, אדירנו, בורנו, גואלנו, יוצרנו, קדושנו קדוש יעקב, רוענו רועה ישראל, המלך הטוב והמטיב לכל, שבכל יום והוא הטיב, הוא מטיב, הוא ייטיב לנו. הוא גומלנו, הוא גומלנו, הוא יגמלנו לעד, לחן ולחפץ ולחסמים ולروح הצלחה והצלחה, ברכה ויושעה, נחמה, פרנסה וככללה, ורחמים וחיים ושלום וכל טוב, ומכל טוב לעולם אל יחסנו.

שמונה עשרה-תפלה شهرית-101

Supplement 3 To Lesson 28-Praying For The Sick

Sample Wedding Bencher

Artscroll

עליה ויבוא בברכת המזון

On Rosh Chodesh and Festivals add the following paragraph:

**אֶלְהִינוּ וְאֶלְהִי אֲבוֹתֵינוּ, עַלְהָ, נָבָא, וְנָגָעַ, וְרָאָה, וְרָצָחָ, וְשָׁמָעַ
וּפְקַד, וַיַּכְרֵב זְכָרוֹנוּ וַיִּקְרֹבֵנוּ וְזָכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזָכְרוֹן מְשִׁיחָה בָּן
דָּוד עֲבָדָה, וְזָכְרוֹן יְרוּשָׁלָם עִיר קָרְשָׁה, וְזָכְרוֹן כָּל עַמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנָיו
לְפָלִיטה לְטוּבָה לְחֻן וְלְחָסָר וְלְרַחֲמִים, לְחַיִם וְלְשָׁלוּם בַּיּוֹם**

On Rosh Hashanah:

רָאָשׁ חָחָרְשׁ | חַג הַמִּצְוֹת | חַג הַשְׁבּוּעוֹת | חַג הַסּוֹבָתָה |

On Shavuos:

חַג הַשְׁמִינִי | חַג הַעֲצָרָת

On Pesach:

On Rosh Chodesh:

הַזֶּה, זָכְרָנוּ יְהוָה אֶלְהִינוּ בָו לְטוּבָה וַיַּקְרְבּוּ בָו לְבָרְכָה וְהַשְׁעִינוּ בָו לְתַהְיִם
וּבְכָרְבָר יְשֻׁעָה וּרְחַמִּים חֹסֵן וְחַנּוּ וְרַחֲמִים עַלְיכָם, כִּי
אֶל (מלך) חַנּוּ וְרַחֲמִים אַתָּה. — On Rosh Hashanah add:

אלְהַיָּנוּ וְאֶלְהֵי אֱבוֹתֵינוּ, וְעַלְהָה, וְבָא, וְנִיעַז, וְרִאָה, וְרִצָּח, וְשִׁמְעָן, וְיִפְאַךְ, וְזִכְרָה וְכְרוּנָנוּ וּפְקָדוּנָנוּ, וְחִרְכָּנוּ אֲבוֹתֵינוּ, וְזִכְרוּן לְשִׁמְעָן <small>on Succos</small>	וְלִפְנֵי לְפָלִיטה לְטוּבָה, לְחַן וּלְחַסְד וּלְרַחֲםִים, לְתִּימָם וּלְשִׁלְחוֹם בִּיטָם <small>on Pesach</small>	בְּנֵדֶר עֲבָרָה, וְכְרוּן יְרוּשָׁלָם עִיר גָּדוֹשָׁה, חִרְכָּנוּ בְּלִעְמָקָם בֵּית יִשְׂרָאֵל <small>on Rosh Chodesh</small>
ראש החיש תג הפסכות תוה. זברנו יהוה אלְהַיָּנוּ בו לטוּבָה (Cong.—אמן), ופלידנו בו לברכה (Cong.—אמן). וחוושעינו בו לחיים (Cong.—אמן). וברבר שועטה ורוחמים, חוס ותחנו ורחים עליינו וחוושעינו, כי אלְילָך עיניינו, כי אל מלך חנן ורחום אספה. <small>If forgotten, repeat Shemoneh Esrei. See Laws 689.</small>		

רביינו יונה על הר"י"פ מסכת ברכות דף לו עמוד א-ואידי דאמר מלכות בית דוד לא אורח ארעה דלא לימה מלכות שמיים. כלומר מן הדין לא היה צריך להזכיר מלכות בהטוב והמטיב מפני ברכה של בונה ירושלים אלא כיון שהזכיר בונה ירושלים מלכوتא דארעה צריך להזכיר כנendo מלכות שמיים ובברכת בונה ירושלים אין להזכיר שאם היה מוצירו ביחד היה נראה שמדמה מלכotta דארעה למלכotta דשמייא וכיון שיש לו להזכיר אינו יכול להזכיר אותה ברכה עצמה ואומר אותו בהטוב והמטיב ונמצינו למדיים שהאומרים בbone ירושלים וממלכות ומלכות בית דוד טועים הם שאין להם להשוות ביחד מלכotta דארעה וממלכות דשמייא שם מותר לומר מלכotta בbone ירושלים לא היו צריין לומר שיאמר אותה בברכה אחרת לתשלומין אלא ודאי מתוך כך התקינו לאומרה בהטוב והמטיב מפני שאין לו לאומרה בbone ירושלים כדי שלא לשחף מלכות שמיים עם מלכות בית דוד כדכתיבנא:

הידושי הרשב"א מסכת ברכות דף מט עמוד א-ואידי דאמר מלכות בית דוד לא אורח ארעה דלא אמר מלכות שמיים, פי' ובידיה לא אפשר לאדרורי מלכות שמיים משום דהוא סמוכה לחברתה, וכל שסמכה אינה פותחת ואין מוציר בה מלכות, ומכאן שאין אומרים מלכות ומלכות בית דוד משיחך אלא הקם מלכות בית דוד, וכן נמי משמע דמאן דאמר בה אבינו מלכנו רענו טעות הוה בידו דאבינו מלכנו חשיב נמי מלכות, שהרי חד מהני דמדכرين בהטוב והמטיב הוא האל אבינו מלכנו וחשבין ליה כהזכרת מלכות, ומ"מ יש להסתפק בזה הרבה שחררי באלה גבור אומרים מי דומה לך מלך מミית ומהיה, ובקדושת השם חותמין ביום שבין ראש השנה ויום הקדושים המלך הקדוש, ובברכת השיבה שופטינו המלך המשפט, ובשער הימים מלך אוחב צדקה ומשפט, ובברכת סליה מהול לנו מלכנו, ובברכת רפואה מלך רופא, ובאהבת עולם אבינו מלכנו בעבר אבותינו שבתוך בך, ובאמת

שמונה עשרה-תפלה شهرית-101 Tefila 101

ויציב מלכנו מלך אבותינו, וכן באמת ואמונה ובן רבים בברכות סמוכות, והדבר צרייך תלמוד.

ספר כלבו סיון כה-ואהמרו ז"ל כל שלא אמר מלכות בית דוד בבונה ירושלים לא יצא ידי חובתו, ולפייך צרייך להזכיר מלכות שמיים בהטוב והמטיב כנגד מלכות בית דוד שבבונה ירושלים, משום דלאו אורח ארעה שלא יזכור מלכות שמיים כיון שהזכיר מלכות בית דוד, ובברכת בונה ירושלים עצמה לא רצוי להזכיר שלא לשתחף מלכות שמיים למלכות בית דוד, אי נמי שלא לשנות מطبع הברכות, לפי שהן סמוכות כמו שכתבנו, והראב"ד ז"ל כתוב דמהא שמעין שאין בברכת בונה ירושלים מלכות שמיים ואלו שאומרים מלכותך ומלכות בית דוד טועים הם שאין בה אלא מלכות בית דוד בלבד, והדין נותן שאם היה צרייך להזכיר מלכות שמיים בברכת בונה ירושלים למה הצריכו להשלים אותו בהטוב והמטיב שכתבנו, ומלכות שני של הטוב והמטיב משום ברכת הארץ צריכה מלכות לפיה שהיא סמוכה לחברתה, אבל לפי שצרייך להזכיר מלכות של בונה ירושלים כמו שכתבנו יזכיר גם כן מלכות של ברכת הארץ

ספר הסדרם (נביו) שער תקון הברכות-התם אמרין אמר רבה בר בר חנא אמר יוחנן הטוב והמטיב צריכה מלכות, מי קמ"ל כל ברכה שאין בה מלכות לא שמה ברכה, והוא אמרה חדא זמנא, כלומר כבר אמרה ר' יוחנן לעיל. ופרק א"ר (זירא) [פפ"א] לומר שצרכיה שלוש מלכויות, חדא דידיה, דהינו אדרינו גואלנו מלכנו, וחדא משום בונה ירושלים, דאיידי דאמר מלכות בית דוד בבונה ירושלים לאו אורח ארעה שלא אמר מלכות שמיים. פירוש כיון שאמר מלכות הדירות בבונה ירושלים אין בדין שלא יזכיר לאחר מכאן מלכות שמיים. אבל בבונה ירושלים אין צרייך לומר מלכות שמיים, וכיון שהזכיר בה מלכות בית דוד אין דין לצרף מלכות הדירות עם מלכות שמיים. הילכך אותן שאומרים מלכותך ומלכות בית דוד משיחך הקם, אין אלא טועה, אין לו לצרףם. כ"כ הרבה ר' יונה ז"ל בברכה של הטוב והמטיב. וכן רأיתי לרשב"א ז"ל בפרק שלשה שאכלו. וכן כתוב הרבה ר' אברהם בר' דוד ז"ל וזה לשונו, שמעין דלא אמרין הקם מלכותך ומלכות בית דוד משיחך, אלא הקם מלכות בית דוד משיחך, עד כאן. וכן דעת הרמב"ן ז"ל שבtab ומ"ש אמר מלכותך ומלכות בית דוד משיחך טועה ומשתבח ע"כ: וכן רأיתי לרשב"א ז"ל בתשובה. ותמייני על הרבה ר' יום טוב אל שבילי ז"ל שבtab, שנוסח הברכה הוא והקם מלכותך עליינו ומלכות בית דוד משיחך מהרה תהזרנה למקוםה. כי אינה קבלת מלכות שמיים אלא תפלה שיקים מלכותו עליינו כבתחלה עם מלכות בית דוד.

הערות הגראי"ש אלישיב מסכת ברכות דף מט עמוד א-אמנם במתה אפרים מביא שבר"ה יש להזכיר "מלך" ביעוי שבברהמ"ז, וע"ש במ"ב שבtab בטעם דבריו אלו שסביר שאין לנו חוששין להזכיר מלכות שמיים בברכה זו, ואף בכל השנה יכול להזכיר מלך ביעוי של ברהמ"ז.

שמונה עשרה-תפלה شهرית-101 Tefila 101

שווית הר צבי אורח חיים א סימן צה-עד הוכרת מלך בר"ה ביעלה ויבא שבברכת המזון. על מה שכותב כת"ר על דברי הגאון שער אפרים שביל ר"ה, ביעלה ויבא שבברכת המזון, יסימן כי ק – ל מלך אף שאין אומרין בן בשאר הימים. וכותב כת"ר ע"ז, אחרי שהטעם שאין אומרין מלך בברכת המזון הוא משומם כבודו של הקדוש ברוך הוא, אין אומרין אף בר"ה, ע"ב.

אני תמה על כת"ר שփץ לדוחות דברי הגאון בעל בית אפרים בדברים פשוטים שלא יתכן שהיו בהעלם מעינוי הטהורים, ובפרט בעידנא דעסיק ביה. ובאמת דברי הגאון מטה אפרים מייסדים על אדני פז, מלבד דגש עיקרי סברא זו דאין להזכיר מלכות בבונה ירושלים – משומם דלאו אורח ארעה להשות כבוד שםים למלכותبشر ודם – לאו דכו"ע היא, דהרביה ראשונים חולקים על זה, دق"מ מהתוס' והרשב"א (ברכות דף מט ע"א) וכן בשיטה מקובצת שם, דהם ס"ל אין להזכיר מלכות רק מטעם דהוא ברכה הסמוכה.

והנה, ביעלה ויבא שהביא הרמ"א בשם אבודרham שאין להזכיר מלך בברכת המזון, כבר העיר הרמ"א בעצמו שלא נהנו בכך, וכן הסכימו המג"א והחט"ז דיעלה ויבא הוא עניין בפני עצמו ויכול לומר מלך, ולהלבוש השמייט הנחת רמ"א זו. וכותב בספר אל"י רבה נראה משומם הדנich להם מנהגם של ישראל ודלא כמו שראיתי עתה מקצת אנשים שימושים שניים מנהגינו. וזה ספר מגן גבוריים להנאות מפרשוי הימים: ומנהג ישראלי תורה היא דיש לומר מלך ביעלה ויבא ואין לשנות המנהג. וכן בש"ע הרב זיל כתבת, דעתם דלא נהנו כהאבודרham, כי לא חששו מהזכיר מלכות שםים אצל מלכות דוד אלא בסמוך לה, אבל יעלה ויבא הוא עניין בפני עצמו ואין מעוניין זה.

הרי כמעט כל גדולי הפוסקים אשר בית ישראל נשען עליהם, החליטו גם בכל השנה להזכיר מלך ביעלה ויבא וכותבו שאין לשנות, ורק בכל השנה אף דעתיך להזכיר לא הקפידו על זה. משא"כ בראש השנה שמצוות היום להזכירו בתואר מלך וכענין שאמר הקדוש ברוך הוא אמרו לפני מלכות כד שתמליכוני עליהם – לכן שפיר הזהיר בספר מטה אפרים להזכיר מלך ביעלה ויבא אחרי שנtabar מכל גדולי הפוסקים הלכה למעשה דאין בו משום לאו אורח ארעה ח"ז. לכן אדרבה מהויב להזכיר מלך, וב"כ הגראי ע"ז זיל.

ביוגרפיה – שער אפרים

R. Ephraim b'r Jacob haCohen was born in Vilna in 1616, and was the disciple of R. Moses Lima, author of the *Helkat Mehokeik*, on the *Shulhan Aruch*, *Even haEzer*, and was a colleague of R. Shabbtai Cohen, author of the *Shach*. At the age of twenty he was appointed a judge in his city, and afterwards served as rabbi of various communities, his last position in Obin, Hungry (Obuda, today: Budapest), where he established an advanced rabbinic seminary (yeshiva). One of his disciples was his daughter's son, R. Zvi Ashkenazi, the *Haham Zvi*. In 1676 he was invited by the Ashkenazic community in Jerusalem to serve as its rabbi (following his grandfather R. Ephraim haCohen who had earlier served as its rabbi). Unfortunately, he died during a plague in 1678 while preparing to immigrate to the Holy Land. His son Judah immigrated to Jerusalem, and from his father's many responsa found in manuscripts he selected and edited 150 responsa on the four sections of the *Shulhan Aruch* preparing them in the volume entitled *Sha'ar Ephraim* which was first published in Salzburg, 1688 - 1689. The Jerusalem, 1981 edition has been included here.